

Program razvoja slatkovodnog ribarstva Jugoslavije 1974 — 1975. godine

Plan i planiranje su postali ustavna kategorija, što ukazuje na važnost koja se pridaje planiranju u našem samoupravnom socijalističkom sistemu. Svaka osnovna organizacija udruženog rada, privredna asocijacija i društveno politička zajednica su dužne sačiniti plan svoga razvoja.

Na temelju te ustavne obaveze Poslovno udruženje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije je prišlo izradi najprije srednjoročnog plana razvoja slatkovodnog ribarstva 1974. — 1975. godine, a zatim i dugoročnog »zelenog plana« 1976. — 1985. godine. Međutim, nije samo obaveza uslovlila izradu tih planova, nego i nužnost sagledavanja mogućnosti i puteva razvoja, kao i neopravdana zapostavljenost ove perspektivne i rentabilne grane poljoprivrede.

Upravni odbor Poslovnog udruženja je plan prihvatio, pa je on upućen najvišim instancama u zemlji, posebno Saveznom sekretarijatu za poljoprivredu. Taj plan će biti uključen u program razvoja jugoslavenskog stočarstva koji je izradio STOFO — Fond za unapređenje proizvodnje i plasmana stoke i stočnih proizvoda — Beograd. Program unapređenja stočarstva će biti utvrđen »Društvenim dogovorom o programu proizvodnje stoke, živine, mesa i drugih stočnih proizvoda u 1974. godini i ekonomskim mjerama i organizaciji za njegovo ostvarenje«, kojeg će potpisati »Fond« u ime udružene privrede, te republike, pokrajine i federacija.

Da bi i slatkovodno ribarstvo bilo uključeno u taj plan, i naše poslovno udruženje je potpisalo pomenuti društveni dogovor i učlanilo se u STOFO.

Srednjoročni plan razvoja slatkovodnog ribarstva nije zbir programa razvoja ribarskih organizacija s razloga što većina organizacija nema tih programa, niti ih je dostavilo Udruženju. Niti dugoročni 10-godišnji plan neće biti prosti zbir programa razvoja svih organizacija, ali da bi on bio što realniji, potrebno je da se temelji na programima osnovnih organizacija udruženog rada.

Srednjoročni program razvoja slatkovodnog ribarstva je podijeljen u tri poglavlja:

- A. — Sadašnje stanje,
- B. — Program razvoja, i
- C. — Izvršenje programa razvoja

A. — SADAŠNJE STANJE

Prema statističkim podacima ulov slatkovodne ribe u Jugoslaviji u 1972. godini iznosio je 18.679 tona. Pod pojmom ulova se podrazumijeva ulov i proizvodnja konzumne ribe. Međutim, ukupni kapaciteti slatkovodnog ribarstva su slijedeći:

Opis	površ. ha	prinos kg/ha	proiz. tona
Otvorene vode i jezera	246.000	13	3.200
Šaranski ribnjaci	19.000	1.052	20.000
Pastrvski ribnjaci	18	77.500	1.400
Ukupno	265.018	—	24.600

Od ukupne proizvodnje slatkovodne ribe oko 20% se upotrebljava za reprodukciju, a oko 1.300 tona se izvozi.

Šaranski ribnjaci su osnova našeg slatkovodnog ribarstva i njegova perspektiva. Sa šaranskih ribnjaka dobivamo oko 75% slatkovodne ribe. Prosječna proizvodnja naših šaranskih ribnjaka se kreće oko 1050 kg/ha, a najbolji postižu i preko 1600 kg/ha. Produktivnost rada je na zavidnom nivou. Po uposlenom radniku iznosi 12—16.000 kg, što naše šaranske ribnjake svrstava među najproduktivnije u Evropi. Radna intenzivnost po 1 uvjetnom radniku iznosi 13—16 hektara, a ekonomičnost mjerena utroškom hrane i gnojiva za jedinicu prirasta je vrlo povoljna u odnosu na ostalu stočarsku proizvodnju. Relativni koeficijent hrane za 1972. godinu je 2,34, a gnojiva 0,44. Cijena koštanja šarana, u odnosu na veliko pro-

dajnu i malo prodajnu cijenu u cijelom poratnom periodu je vrlo povoljna, pa je šaransko ribnjačarstvo stalno rentabilno. U 1972. godini CK je iznosila 9,82 din, PC 11,50 din, a MPC 13,92. Osobni dohodi radnika na ribnjacima su bili stalno viši od prosječnih u poljoprivredi.

Pastrvski ribnjaci se zadnjih godina naglo razvijaju, a proizvodnja na njima raste bržim tempom nego na šaranskim ribnjacima. Međutim, u ukupnoj proizvodnji i ulovu slatkovodne ribe, pastrve sudjeluju sa skromnim postotkom. U 1968. godini je proizvedeno 414 tona, a u 1972. godini već 1200 tona konzumne pastrve. Prosječni prinos ribe na pastrvskim ribnjacima iznosi oko 77.500 kg/ha, a najbolji postižu preko 100.000 kg/ha. U 1972. godini CK za pastrve je iznosila 22 — 28 din, PC 25 — 30 din, a MPC 30 — 37. Takove cijene osiguravaju rentabilnu proizvodnju na pastrvskim ribnjacima.

Ribolov na otvorenim vodama i dalje ima tendenciju pada. Sa velikih površina otvorenih voda dobivamo samo oko 13 kg/ha ribe. Osim na nekoliko velikih jezera (Skadarsko, Ohridsko, Dojransko), ribolov na otvorenim vodama gubi privredni značaj. Velik dio ribe s otvorenih voda je ulovljen ne od strane profesionalnih ribara, nego po sportskim ribolovcima. Vjerovatno je već danas prihod od sportskih ribolovaca, kojeg ima priobalno stanovništvo i ugostiteljstvo, veći od sve ulovljene ribe u otvorenim vodama. Ta činjenica ukazuje na veliku važnost otvorenih voda za rekreaciju radnih ljudi, jer je sportskih ribolovaca sve više.

Tržište slatkovodnom ribom se razvija i raste paralelno s porastom proizvodnje. Ribarska trgovačka mreža je uspjela plasirati uvijek sve količine slatkovodne ribe namijenjene za domaće tržište. I pored toga što je prodaja slatkovodne ribe koncentrirana u jesenskim, zimskim i proljetnim mjesecima,

što dakle nema kontinuirane prodaje cijelu godinu, što je asortiman nepovoljan (90% šarana), i način prodaje jednoobrazan uglavnom u živom stanju), ipak se na domaćem tržištu proda preko 18.000 tona slatkovodne ribe. Otklanjanjem tih nedostataka će se svakako znatno proširiti mogućnosti prodaje slatkovodne ribe na domaćem tržištu. Izvoz slatkovodne ribe je stalan, ali ne raste nego stagnira. Izvozi se oko 1.300 — 1.500 tona od čega oko 1.000 tona šarana. Glavne zemlje uvoznice jugoslavenske ribe, a napose šarana su Savezna republika Njemačka, Austrija, Italija i Francuska. Kod njih je naša riba, naročito šaran, vrlo cijenjena.

B. — PROGRAM RAZVOJA

Program razvoja polazi od projekcije potrošnje ribe po stanovniku kako prikazuje tabela:

Godina	Broj stanovnika	Potroš. po stanovniku	Ukupna potroš. ribe u tonama
1974.	21.200.000	1,00	21.200
1975.	21.500.000	1,10	23.650

Predviđeno je minimalno povećanje potrošnje ribe po stanovniku od 0,10 kg godišnje. Potrošnju ribe ograničava slabo razvijena trgovačka mreža i ograničena sredstva za proširenje proizvodnih kapaciteta.

Da bi se osiguralo za domaće tržište u 1974. godini 21.200 tona ribe, a u 1975. 23.650 tona, kao i blago povećanje izvoza, sačinjen je slijedeći program proizvodnje:

Godina	Opis	Površina ha	Prinos kg/ha	Od proizvodnje-ulova za			
				Proizvodnja i ulov	Domaće tržište tona	Izvoz tona	Reprodukcija tona
1974.	Otvorene vode	246.000	11,4	2.800	2.800	—	—
	Šaranski ribnjaci	21.000	1.100	23.100	17.100	1.400	4.600
	Pastrvski ribnjaci	19	80.000	1.520	1.300	—	220
	Ukupno	267.019	—	27.420	21.200	1.400	4.820
1975.	Otvorene vode	246.000	10	2.500	2.500	—	—
	Šaranski ribnjaci	23.500	1.110	26.100	19.650	1.500	4.950
	Pastrvski ribnjaci	20	90.000	1.800	1.500	—	300
	Ukupno	269.520	—	30.400	23.650	1.500	5.250

Plan investicija je prikazan u slijedećoj tabeli:

Din

Godina	ribnjaci		trgovačka mreža	Ukupno
	šaranski	pastrvski		
1974.	78,750.000	5,000.000	25,000.000	108,750.000
1975.	78,750.000	5,000.000	25,000.000	108,750.000
Ukupno	157,500.000	10,000.000	50,000.000	217,500.000

Investicije u slatkovodno ribarstvo u ovom planskom periodu, odnosno njihovo planiranje, diktirao je gore sačinjen program. Da bi se ostvario program proizvodnje, predviđeno je blago povećanje proizvodnje na postojećim površinama ribnjaka, te izgradnja novih 4.500 šaranskih i 2 hektara pastrvskih ribnjaka. Pošto se planirana proizvodnja treba i prodati, planirane su i investicije u trgovačku mrežu.

Prijedlog mjera koje treba osigurati društvena zajednica, da bi se ovaj program razvoja proveo, svode se na mjere ekonomske politike u kreditiranju investicija i tekuće proizvodnje. Traži se jednako tretiranje ribarstva kao i ostalih poljoprivrednih grana, jer je ribarstvo sastavni dio poljoprivrede. Traži se izmjena politike određivanja maloprodajnih cijena za ribu. Predlaže se da se ponovo usvoji liberalizacija maloprodajnih cijena ribe, da se te cijene

prepuste zakonima ponude i potražnje na tržištu, a ne različitim shvatanjima, potrebama i željama općinskih zavoda za cijene.

C. — IZVRŠENJE PROGRAMA RAZVOJA

Pošto je u Poslovnom udruženju slatkovodnog ribarstva Jugoslavije objedinjeno praktično cjelokupno slatkovodno ribarstvo, tj. većina organizacija, koje proizvode i plasiraju preko 85% slatkovodne ribe, to je ovaj program i izrađen od poslovnog udruženja. Provođenje programa će vršiti osnovne organizacije udruženog rada — članice i nečlanice udruženja, ali će se to provođenje koordinirati putem Udruženja a u suradnji s »STOFO« — Fondom za unapređenje i plasman stoke i stočnih proizvoda.

Ing. Cvjetan Bojčić

Agrokombinat Maribor: Pastrvsko ribogojilište u izgradnji